

+ Var rädd om din hälsa

+ Lyssna på ditt samvete

+ Bryt inte mot lagen

Istanbuldeklarationen

En grupp ledande internationella medicinska experter träffades 2008 i Istanbul, Turkiet för att dra upp strategier för att få stopp på organhandel och transplantationsturism.

I denna grupp var man fullt medveten om den desperata situation som många av de patienter som är i behov av en transplantation befinner sig i. Ett antal principer och förslag utarbetades i syfte att underlätta transplantationer från såväl avlidna som levande donatorer runt om i världen samt för att skydda hälsa och välbefinnande hos organmottagaren. Man arbetar också för att få ett slut på exploateringen inom detta område. Det dokument som blev resultatet av mötet kallas **Istanbuldeklarationen**.

En särskild grupp - **Declaration of Istanbul Custodian Group (DICG)** inrättades 2010 med uppgift att internationellt främja arbetet med deklarationen. DICG – sponsras av **The Transplantation Society (TTS)** samt **International Society of Nephrology (ISN)**. Istanbuldeklarationen har skrivits under av 80 olika internationella organisationer och myndigheter.

För mer information:

**DECLARATION OF ISTANBUL
CUSTODIAN GROUP**

www.declarationofistanbul.org

VAD DU BEHÖVER VETA

+ Inledning

Många patienter med långt framskriden njursjukdom ser en transplantation som det enda alternativet. En transplantation är ett komplicerat ingrepp som kräver erfarna kirurger, njurspecialister och avancerad vård. En njurtransplantation görs antingen med en njure från en **avlidna donator** eller **levande donator**.

Tillgången på njurar från avlidna donatorer och vilka chanser du har att tilldelas en sådan njure beror på de regler som tillämpas i ditt eget hemland. Detta kommer inte tas upp här.

En levande njurdonator är för det mesta en nära släkting. I vissa länder kan det vara en känslomässig relation (t.ex. make/maka, partner eller vän) som ligger till grund för val av donator. Oavsett typ av relation är donationen alltid en frivillig handling och ett uttryck för kärlek, tillit och ömsesidig respekt. Såväl donator som mottagare är mån om den andres säkerhet och att ingreppet lyckas. Transplantationer av det här slaget utförs öppet och lagligt och för det mesta med utmärkta resultat för både mottagare och donator ur medicinsk, psykologisk och social synpunkt.

Det finns även en annan grupp människor som kan utgöra en pool av levande donatorer. Det rör sig då om människor som har det svårt ekonomiskt och därför är beredda att sälja en njure. Att köpa och sälja njurar utgör en del av det som kallas organhandel. Organhandel är förbjudet i nästan alla länder i världen. Det förekommer även att njurar som säljs kommer från avrättade fångar.

I denna broschyr diskuterar vi vad det kan innebära för dig att köpa en njure. Syftet är att få dig att avstå från en sådan åtgärd, även när situationen känns desperat.

+ Vad innebär organhandel och transplantationsturism?

Organhandel innebär att pengar eller någon annan form av betydande materiell ersättning betalas från mottagare till donator, ibland direkt, men oftast via en mellanhand eller förmedlare som tar ut en avgift för sina "tjänster". Donatorn (dvs. den som säljer sin njure) får också betalt, men vanligtvis mycket mindre än vad förmedlaren får. Detta betyder alltså att organmottagaren får betala mer än vad en laglig transplantation skulle kosta. De flesta sjukvårdsförsäkringar täcker inte heller transplantationer av detta slag.

Att åka till ett annat land för att genomgå en transplantation kallas transplantationsturism. De flesta inom transplantationsprofessionen tar avstånd från ett sådant tillvägagångssätt och menar också att den vård du erbjuds är sämre än den du skulle ha fått i ditt hemland.

+ Varför är organhandel förbjudet?

- I många länder finns det lagstiftning som uttryckligen förbjuder handel med organ.
- Troligtvis är det förbjudet även i ditt hemland.
- Det finns fler nackdelar än fördelar med organhandel.
- Organhandel innebär att donatorer och mottagare utsätts för onödiga risker. Organhandel utgör dessutom ett hot mot en sund utveckling för lagliga organdonationer i såväl mottagarens hemland som det land mottagaren reser till för att köpa sig en njure.

⊕ Vilka andra risker finns det för den som köpt sig en njure?

Eftersom det för det mesta rör sig om en olaglig verksamhet utförs transplantationerna oftast på sjukhus eller kliniker som inte har tillstånd att utföra ingreppet. De är inte heller godkända av offentliga sjukvårdsmyndigheter. Dessa sjukhus kanske inte uppfyller de krav som gäller för operationer och sjukvård i det land där de har sin verksamhet. Risken för komplikationer i samband med eller efter operationen är därför högre.

I många fall har det rapporterats att mottagaren drabbats av infektioner och vissa fall även avlidit. Donatorn kanske inte har undersökts tillräckligt nog, eller också har han/hon hållit inne med eller inte vetat om vissa viktiga fakta om sin hälsa. Hygienen i operationssalen eller på vårdavdelningen kanske inte uppfyller godkänd standard. Eftersom mediciner som ges för att förhindra avstötning också försvagar immunsystemet löper transplanterade patienter högre risk att drabbas av infektioner. Det finns även en risk för att de senare överför infektioner till sina närmaste. Sådana infektioner kan vara mycket motståndskraftiga mot tillgängliga antibiotika eller andra läkemedel och de kan till och med vara livshotande. Långa flygresor i anslutning till en operation är inte heller att rekommendera eftersom det kan ge komplikationer.

Den medicinska utredningen av en mottagare innan transplantation kan vara otillräcklig eller bristfällig, vilket i sin tur kan leda till allvarliga konsekvenser. Man kan ha missat en mycket allvarlig sjukdom (t.ex. vissa hjärtsjukdomar, kroniska infektioner eller cancer). Detta kan få ödesdigra följder.

⊕ Vilka är riskerna för dem som säljer en njure. Är riskerna större än för dem som donerar utan att få betalt?

De som är beredda att sälja en njure är oftast fattiga och desperata. De är inte sällan själva offer. Ett stort antal undersökningar visar att de flesta som säljer en njure kommer från missgynnade och utsatta grupper i samhället. De är ofta från mindre utvecklade länder och donerar alltså sina organ till rika – eller åtminstone relativt sett rika – mottagare i mer utvecklade länder. De är beredda att sälja en av sina njurar i hopp om att lösa sina ekonomiska problem och förbättra sin livskvalitet. Men de blir ofta besvikna.

De som säljer en njure har det i allmänhet inte bara svårt ekonomiskt utan blir även utnyttjade eftersom de ofta inte förstår vad de ger sig in på eller vilka risker det är fråga om. De kan också ha utsatts för påtryckningar eller tvång, och det kan hända att de håller inne med viktig hälsoinformation. Deras egen hälsa är ofta inte högt prioriterad och de kan ha valt att donera en njure trots att det egentligen inte är lämpligt för dem att genomgå ett sådant ingrepp. Eventuella negativa konsekvenser för organmottagaren är inte heller något de tänker på.

Den summa pengar som den som säljer en njure i slutänden får motsvarar ofta endast en liten del av vad organmottagaren betalar, och löser inte donatorns ekonomiska problem. Den största delen av den summa som organmottagaren betalar går till sjukhuset, förmedlaren och andra mellanhänder. Den som säljer en njure kan faktiskt få det sämre ställt ekonomiskt efter ingreppet eftersom det inte alltid går att arbeta lika hårt som tidigare. Depression, problem i äktenskapet och andra sociala problem är exempel på ytterligare konsekvenser. Ofta finns inte tillgång till bra hälso- och sjukvård. De flesta som sålt en njure vill inte rekommendera andra att göra samma sak.

Det finns mycket belägg för säkerheten på lång sikt när det gäller lagliga njurdonationer, medan det däremot inte finns några uppgifter alls om de

långsiktiga medicinska konsekvenserna för människor som säljer en av sina njurar. Vad vi vet är att de som säljer en njure utsätts för samma risker som en obetald donator – men till detta ska läggas de risker som har att göra med fattigdom och deras utsatta situation.

⊕ Är det etiskt försvarbart att genomgå en kommersiell njurtransplantation?

En del menar att om organhandeln bara reglerades ordentligt skulle ett sådant system innebära fördelar för såväl organdonatorn som mottagaren. Erfarenheterna hittills visar dock att så inte är fallet. Det blir alltid så att den fattige utnyttjas av dem som har det bättre ställt. Alltifrån tvång och organiserad brottslighet till människohandel förekommer (trots en internationell överenskommelse som förbjuder människohandel). Handeln med organ utgör ett hot mot hälsan för både donatorer och mottagare och kan inte rättfärdigas vare sig medicinskt eller etiskt. Den fattiges ekonomiska överlevnad får inte vara beroende av att han eller hon säljer sina kroppsorgan.

⊕ Vad görs för att stoppa organhandel?

Ledande medicinska organisationer, hälso- och sjukvårdsexperten har gått samman för att sätta stopp för denna verksamhet.

Världshälsoorganisationen WHO tar starkt avstånd från handeln med organ. Flera länder har vidtagit åtgärder för att stoppa organhandeln. Bland annat har sjukhus som ägnat sig åt transplantationsturism stängts ned och förmedlare har arresterats. Det har även hänt att den som sålt sin njure och till och med mottagaren har arresterats efter ingreppet.

⊕ Vad ska jag göra?

Du bör ta reda på vilka möjligheter som finns i ditt hemland för patienter med allvarlig njursjukdom. Du bör diskutera din sjukdom med transplantationsexperten för att få veta dels om du överhuvudtaget kan komma ifråga för en njurtransplantation, dels hur en eventuell transplantation skulle kunna utföras i ditt land. Du bör höra dig för hur du gör för att komma med på väntelistan för transplantation från en avliden donator, samt ta reda på om det finns någon levande donator som skulle kunna donera en njure till dig.

Genom att stödja Istanbuldeklarationen om organhandel och transplantationsturism hjälper du till att underlätta säkra och effektiva organtransplantationer världen över, samtidigt som såväl organmottagare som organdonatorer får det skydd de behöver.

www.declarationofistanbul.org

The **DECLARATION** of **ISTANBUL**
on **ORGAN TRAFFICKING** and **TRANSPLANT TOURISM**

